

Lendvai és a propagandisták

Debreczeni József
közíró

„A pártállam szolgálatára”; „Itt a vége: lebuktatjuk Orbán legnagyobb kritikáját”; „Dokumentumok Paul Lendvai kettős életéről”; „Exkluzív dokumentumok Paul Lendvai kettős életéről”; „Önkéntes informátorként jelentett 1985-ben Paul Lendvai a diktatúra külügyminisztériumának”; „Szinte szimbiózisban élt a Kádár-rendszer hivatalosságaival”.

Ezek a fő-, al- és belcímek a Heti Válasz Paul Lendvai címlapfotójával az utcára (és a hirdetőoszlopokra) került oldalairól való. „Magyarzódik a leleplezett Lendvai”; „A bécsi spion” – így a Magyar Nemzet; a Magyar Hírlap, a Demokrata, a Hír TV, az Echo Tévé, az InfoRádió, a Lánchíd és a többi szlogenjeit nem is idézem: a fideszes médiagépezet rákattant a Heti Válasz „szenzációs leleplezésére”. Az mi vasárnap esti műsorába behívták Borókai Gábor főszerkesztőt, aki a nemrég odatett műsorvezetővel kvaterkázva elmondta, minő „történezmunka” előzte meg a leleplezést, majd költőileg megkérdezte: mi-féle etikai fedezete van annak a kritikának, amit a tegnapi diktatúra kiszolgálója fejt ki a mai kormányzatról?

Mielőtt válaszolnánk, vegyük szemügyre Ablonczy Balázs „történezi munkájának” eredményeit, amikre a vád épül. A szerző öt dokumentumot közöl. Az első a magyar külügy 1981-es budapesti keltezésű, aláírás nélküli feljegyzése Lendvairól. A lap – a kollaborálás tényét sugallva – ezt így vezeti be: „Lendvai betartotta a »játékszabályokat« a forradalom 25. évfordulójáról készített filmje kapcsán. »Előre informált« például a film tartalmáról”.

A dokumentum kontextusában ez így áll: „Egyik legutolsó... vállalkozása az ellenforradalom 25. évfordulójára összeállított, részben hazánkban forgatott dokumentumfilm volt. E megszokott nyugati megközelítést tükröző film forgatása során Lendvai a »játékszabályokat« betartotta: előre informált a film tartalmáról (pl. interjú Király Bélával), a számára biztosított interjúalanyok (Hegedűs, Lakos) mondanivalóját általában hűen adta vissza, kommentárjában szélsőséges megállapításokat nem tett”. (kiemelés: D. J.)

Az utóbbi mondat egyértelművé teszi, hogy Lendvai filmje (a feljegyzést készítő magyar külügyes szóhasználatával ellentétben) forradalomként mutatta be '56-ot. Kiderül továbbá, hogy a „játékszabályok” betartása nem a magyar hatóságokkal való összjátékra utal, hanem arra, hogy a pesti forgatás és a hazai interjúalanyok szereplésének engedélyezése előtt nyilván megkérdezték a bécsi tévéseket, miről is akarnak filmet csinálni, ők pedig megmondták. Megmondták például, hogy lesz egy interjú Király Bélával – és lett. Hol itt a probléma? Akad valaki (a Heti Válasz szerzőjén kívül), aki szerint azt kellett volna felelni a komcsiknak, hogy „nem mondjuk meg, engedjenek forgatni, aztán majd meglátják”?

”

Ablonczy történezi, Borókai és Gulyás főszerkesztők s a többi fideszes propagandista szégyellhetik magukat! Aljas dolgot műveltek egy nagyszerű újságíróval, akivel őket amúgy egy napon se lehetne említeni.

Kiderül az is, hogy a hazai szereplők (pl. Hegedűs András) mondandóját nem hamisították meg. Kérdezem: meg kellett volna? Végül megtudtuk, hogy Lendvai kommentárjai nem voltak szélsőségesek. Ez sem meglepő: nevezett mindig pontos, korrekt, mértéktartó és mértékadó újságíró volt. (Ma is az, mikor az Orbán-rezsimet autokratikus uralomként írja le!) Hol itt a probléma? (A zárójelben!) A dokumentum így ír Lendvairól: „Állásfoglalásaiban továbbra is a szociáldemokrata töltésű antikommunizmus és szovjetellenesség érződik, de ebben a magyar szocializmus mindig is különállóan, specifikusan pozitívabban jelentkezik.” Ez is stimmel, nemde? Ha igen, akkor az első dokumentumról megállapíthatjuk, hogy az égvilágon semmi kompromittálót nem tartalmaz: valamirevaló történezi nem prezentálhatja azt „leleplező” forrásként.

A 2-es, a 3-as és a 4-es számú dokumentum ugyanarra az eseményre vonatkozik: a „három leleplezés” maximum egy lehet tehát. Ez az ügy bonyolultabb az előzőnél. A 2. számú irat a bécsi magyar követ-ségen készült, s arról tudósít, hogy Lendvai bizalmasan átadta nekik egy Budapesten szerveződő ellenzéki konferencia programját. Utóbbi az 1985 októberében rendezett hivatalos Európai Kulturális Fórum ellenrendezvénye volt, ahol ismert nyugati személyiségek mellett Konrád György is előadást készült tartani. A 3. számú dokumentum az osztrák tévénél dolgozó Lendvai és egy magyar követségi tanácsos megbeszéléséről számol be, amelyen az előbbi kifejtette a két rendezvényhez való viszonyát. E szerint Lendvai a kelet-nyugati párbeszédet elősegíteni (s a kádári nyilvánosságot tovább lazítani!) hivatott, régóta tervezett hivatalos fórumra készült, és aggódott, hogy arról elterelheti a figyelmet a másik rendezvény körüli botrány. Az osztrák közszolgálati televízió munkatársaként, vezető kormánykörök bizalmasaként ő az osztrák külpolitika részese és alakítója volt: ez a hivatalos Magyarországgal való jószomszédi viszony erősítését, ezen keresztül a rendszer fellazítását szorgalmazta. Aki ismeri a nyolcvanas évek történéseit, az tudja, hogy ez a (nemcsak osztrák, hanem nyugati) politika eredményes volt. Lendvai és a magyar követség 1985-ös kapcsolata e koordináták között értelmezendő. Egyes mozzanatok természetesen vitathatók (a program átadása, ahogy a cseh ellenzéknek keresztbe tett), de minden olyan értelmezés, ami neki „informatori” és hasonló szerepeket tulajdonít, hamis és manipulatív.

Valamire való történezi – és a tisztességes újságíró – mindenképp fölteszi a kérdést: adhatott-e Lendvai érdemi új információt a magyar külügynek az alternatív program átadásával? Vagy csak olyan gesztust tett, amivel nem ártott ugyan az ellenzéknek, ám partnereit lekötölezhette, együttműködési készségüket növelhette. (Ilyen összefüggésben is értelmezendő, hogy az információ bizalmas voltát han-

goztatta.) Nos, a szóban forgó kétnapos ellenzéki rendezvényt egy frekvenciált budapesti szállodába, tucatnyi közismert személyiség (Susan Sontag, Danilo Kis, Timothy Garton-Ash, Francois Bondy, Ed Doctorow és mások) részvételével, egy nemzetközi szervezet, az International Helsinki Federation for Human Rights rendezésében (az átadott program az ő fejéces papírjukon olvasható), többek közt az ARD német televízió forgatócsoportja jelenlétében tervezték megrendezni. Elképzelhető, hogy a magyar szervek minderről semmit se tudtak, s tíz nappal a rendezvény előtt Lendvai szolgáltatta nekik az első információt? Ugyan már!

Hogy ő inkább manipulálta a magyar követség munkatársait, az más részletek-

tőber 15.: Budapesten közel 850 delegátus részvételével megnyílik az Európai Kulturális Fórum. Ezzel párhuzamosan a Nemzetközi Helsinki Emberi Jogi Szövetség és a hazai ellenzék szervezésében ellenfórumot tartanak október 15–17. között.”

Talált – sülyedt. (Mármint a Heti Válasz „történeze”.)

Azért nézzük meg az ötödik dokumentumot is. E szerint Lendvai találkozót kért a követség munkatársától, mert kollégáját, aki filmezni ment Magyarországra, visszatoloncolták a határról, a bécsi magyar követ ígérete ellenére. Az indok: kapcsolat a hazai ellenzékkel. Lendvai elmondta: beszélt vele, megkérte, döntse el, mit akar: filmet forgatni vagy futárkodni. Természetesen filmet akarnak, sőt: „Az osztrák tele-

Marabu rajza

ből is kiderül. A feljegyzés szerint három lehetséges verziót vázolt az ellenzéki rendezvény kapcsán: 1. „bár kizártnak tartja, a magyar kormány megengedi az ellenrendezvényt”; 2. „betiltják... és ez esetben támadási felületet adunk”; 3. „közbelépnek, fölcsatlakoznak, és kész a szenzáció”. Lendvai szerint: „az osztrák kormány a magyar-osztrák kapcsolatok ápolására törekszik... ezért érdeke, hogy ne szülessen negatív szenzáció”. Vagyis: ne tiltsák be, ne lépjenek közbe, ne oszlassák föl, ne adjanak támadási felületet, ne legyen botrány! Nem mond ennek ellent, hogy ugyanakkor „kizártnak tartotta” az engedélyezést: a magyar szervek így készíttetés érezhetek, hogy megmutassák: jobbak ők, mint az osztrákok hiszik!

Valamirevaló történezi és újságíró – túl azon, hogy erős forráskritikával olvasza a magyar hatóságok által írt papírokat! – utána nézett volna, mi lett végül '85-ben az alternatív fórum sorsa. Ablonczy helyett megteszem én – csak egy kattintás a www.artpool.hu kronológiájára: „1985. ok-

vízió az évforduló kapcsán olyan módszert választ, amely számunkra is elfogadható” – így a követségi ember. Kérdezem: mi más kellett volna Lendvainak mondani? Hogy az osztrák tévének fontosabb a magyar ellenzékkel való kapcsolat, mint a műsorkészítés? Hogy olyan filmet akar, ami elfogadhatatlan a hivatalos Magyarországnak, de azért követeli a beutazási lehetőséget a kolléga számára?

Ablonczy történezi, Borókai és Gulyás főszerkesztők s a többi fideszes propagandista szégyellhetik magukat! Aljas dolgot műveltek egy nagyszerű újságíróval, akivel őket amúgy egy napon se lehetne említeni. A diktatúra kiszolgálójaként állították be őt – éppen ők, akik nemcsak szakmailag, de erkölcsileg se érhetnek föl hozzá. Hisz pontosan azt teszik, amivel vádaskodnak: egy minden alkotmányos ellensúlyt és morális korlátot félresöpörő egyeduralmat szolgálnak. A maguk pitiáner módján, a maguk hitvány eszközeivel.

Ráadásul ostobán, hisz a jelek szerint még hősnek is képzelik magukat.

OLVASÓI LEVELEK

Nyilatkozat

Mi, magyar közgazdászok, akik részt vetünk az elmúlt évtizedek eredményes reformjainak kidolgozásában és megvalósításában, és elköteleztük magunkat Magyarország gazdasági felemelkedése és európai integrációja mellett,

megdöbbenéssel látva a jelenlegi kormány az elemi gazdasági egyszerűséget sutba dobó, a Köztársaság alkotmányát és az Európai Unió normáit semmibe vevő akcióit a nyugdíjrendszer szétverésére, az adórendszer felforgatására és a szükséges reformok további elodázására,

tekintettel arra is, hogy a kormány ugyanúgy, ahogy a magánnyugdíjakkal kapcsolatos szándékait a választások előtt titkolta, most is titkolja, hogy ha sikerülne felszámolni a magánnyugdíjrendszert, mit tervez az állami nyugdíjakkal, pótolja-e és hogyan a különadókat, ha azok meghirdetett alkalmazási ideje lejár,

minthogy a kormány politikája a gazdasági egyensúly újabb megbomlásával, Magyarország tartós leszakadásával fenyeget, és veszélybe sodorja magyarok millióinak időskori megélhetését,

A Fórum oldalán megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség álláspontját. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a meg nem rendelt kéziratokat rövidítve és szerkesztve közölje a lap nyomtatott vagy online változatában.

”

Ellenzéki rendezvény volt, melynek ellehetlenítéséért a diktatúra hatóságai mindent megtettek, és ebben segítette őket minden információ, amelyet a rendezvény előkészítéséről kaptak.

(Egy nyilvános beszélgetés)

1. arra bátorítjuk a magánnyugdíjpénztárak tagjait: tartsanak ki a magánpénztárak mellett, ragaszkodjanak a sok-sok év alatt képzett megtakarításukhoz, öregkori megélhetésük biztos alapjához;

2. támogatunk minden, hazai és európai jogorvoslati lépést a nyugdíjpénztári tagok és a különadókkal sújtott személyek és vállalkozások érdekeinek védelmében;

3. felhívjuk az európai politikai és gazdasági közvéleményt, az Európai Unió fellegi tisztviselőit, hogy vessék latba befolyásukat a jelenlegi magyar kormány kalandor lépéseivel szemben, amelyek elintézetek azokkal a közösségi normákkal, amelyek követésére Magyarország a csatlakozáskor kötelezettséget vállalt.
Bauer Tamás, Békesi László, Bokros Lajos, Csillag István, Mihályi Péter, Petschnig Mária Zita, Simonovits András, Soós Károly Attila

Egy nyilvános beszélgetés

A Heti Válaszban idézett dokumentumok szerint Lendvai Pál bizalmas információkat szolgáltatott a Kádár-diktatúra Külügyminisztériumának az 1985-ös kulturális ellenfórum szervezéséről. Lendvai a Népszabadságból reagált erre a vádra (Paul Lendvai visszatartja a vádakat, 2010. november 19.). Nem azzal, hogy tagadta volna a hetilap állítását, miszerint ő a magyar hivatalos szerveket a tervezett rendez-

vényről előre és önszántából tájékoztatta, hanem azzal, hogy a rendezvényről azt állította: nem „ellenzéki csúcs” volt, hanem tekintélyes nemzetközi részvétellel megtartott nyilvános beszélgetés, amelyről a világsajtó is tudósított”. Ez olyan tényeszerű állítás, amely épp a lényegre fed fel, azt, hogy az ellenfórum, ha nem is „csúcs”, de ellenzéki rendezvény volt, melynek ellehetlenítéséért a diktatúra hatóságai mindent megtettek, és ebben segítette őket minden információ, amit a rendezvény előkészítéséről kaptak. Már hónapokkal korábban igyekeztek mindent megtudni az előkészületekről, amelyeket az itthoni szervezők („Kormos”, „Molnár”, „Szeges”, „Elvakult”, „Pörge” és „Csókás” fedőnévű célszemélyek, azaz Bencze György, Kis János, Kőszeg Ferenc, Hamburger Mihály, Harasztói Miklós és Csoóri Sándor) igyekeztek éppúgy elkonspirálni, mint a Nemzetközi Helsinki Szövetség vezetői, akik a vonatkozó iratokat bizalmasnak minősítették. A magyar hatóságok ellenséges fellépése – többek között az előre lefoglalt konferenciaterem kibérlésének vagy az „ellenfórum” lengyel meghívottjai beutazásának megakadályozása – miatt tiltakozó külföldi szervezőket, Gerald Naglert és Jeri Labert Horn Gyula külügyminiszter-helyettes, a Kulturális Fórum szervezését összefogó operatív bizottság vezetője arról tájékoztatta, hogy „az Önök beadványában jelzett rendezvény ... megzavarhatja a főmunkáját és légkörét. A Kulturális Fórumon 35 ország kormányküldöttségei, az

európai kultúra reprezentánsai vesznek részt, akik szabadon kifejtik a véleményüket. [A béketábor küldöttségei között elfogadott taktika alapján ügyrendi és napirendi trükkökkel jó előre megakadályozták, hogy a kényes kérdésekről, mint pl. a cenzúra, szabad vita folyjék. – M. A.] Ennek fényében érthetetlen a jelzett rendezvény kezdeményezése. Mindezek alapján az illetékes magyar hatóságok nem járulnak hozzá a tervezett rendezvény megtartásához.” Ennek a döntésnek úgy sikerült érvényt szerezni, hogy Budapest szállodáit és éttermeit váratlanul csőtörési hűlám árasztotta el. Sem a Duna Intercontinentalban, sem a Gellért Szállóban nem lehetett különtermet bérelni sürgős karbantartási munkák miatt. A BRFK Állambiztonsági Szerveinek jelentése szerint „a szerv valamennyi szálloda esetében megelőző és figyelemfelhívó intézkedéseket tett, ennek ellenére várható, hogy a szervezők a főváros erre alkalmas éttermeiben kísérlelnék meg termet foglalni”. De a szervek éberek voltak. Még egy születésnap rendezvényt is betiltottak, amelyet a Borostyán étteremben szeretett volna aznap megtartani a pórul járt rokonság. A „nyilvános beszélgetésre” így előbb **Eörsi István**, majd Jeles András és Kis Anikó lakásán került sor. Ezt a magyar állambiztonság már valóban nem zavarta szét. Nehogy megzavarják a Kulturális Fórum „munkáját és légkörét”.

Mink András
történezi